

15. Чухланцева НВ, Чухланцев АІ. Exergaming: сполучення фізичних вправ і ігор. : Актуальні проблеми фізичного виховання різних верств населення: Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції Харків, 2017. с. 186–194.

**Бітківська Л.І.  
Касапчук А.С.**

## **РОЗВИТОК ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКОГО ТУРИЗМУ У КАМ'ЯНЦІ ПОДІЛЬСЬКОМУ**

Львівський національний університет імені Івана Франка

**Анотація.** У статті висвітлюються особливості проведення та досягнення туристсько-краєзнавчої роботи позашкільного навчального закладу станції юних туристів у місті Кам'янець Подільський. Проаналізовано динаміку кількісного складу педагогів та учнів. Виявлено що з кожним роком на станції юних туристів спостерігається відтік спортивних кадрів які забезпечують навчально-тренувальний процес у сфері дитячого туризму та зменшення кількості учнів у групах.

**Ключові слова:** дитячо-юнацький туризм, спортивний туризм, краєзнавство.

**Annotation.** The article highlights the features of the conduct and achievements of tourism and local lore work of the out-of-school educational institution of the station of young tourists in the city of Kamyanets-Podilsky. The dynamics of the quantitative composition of teachers and students is analyzed. It was found that every year at the station of young tourists there is an outflow of sports personnel who provide the training process in the field of children's tourism and reduce the number of students in groups.

**Keywords:** children's and youth tourism, sports tourism, local lore.

**Актуальність.** Якою б не була політична ситуація в країні, яким би хвилюючим не здавалося сьогодні є дещо, без чого держава не бачить свого майбутнього і не мислить свого подальшого існування. Майбутнє держави у її дітях, здорових фізично і духовно, загартованих спортом і працею, згуртованих єдиними думками і помислами.

**Метою дослідження** є аналіз розвитку дитячо-юнацького туризму та узагальнення досвіду роботи Кам'янець-Подільської станції юних туристів (СЮТур).

**Результати досліджень.** Питанням дослідження дитячо-юнацького туризму займалися чимало вітчизняних науковців. З позиції педагогічної науки та краєзнавства ці проблеми досліджували М. Костриця, В. Обозний, В. Редіна, О. Останець-Свешніков, Ю. Костянтинів. З позицій соціально-економічної географії дитячо-юнацький туризм в Україні досліджував О. В. Колотуха.

Особливе місце в системі туристської діяльності посідає дитячо-юнацький туризм. Виступаючи складовою туристської галузі країни, дитячо-юнацький туризм в Україні в першу чергу покликаний вирішувати важливі соціальні завдання, пов'язані з вихованням, оздоровленням та освітою підростаючого покоління засобами туристсько-краєзнавчої діяльності, а саме: - отримання нових знань; - фізичне оздоровлення та профілактика захворювань; - орієнтація підростаючого покоління на здоровий спосіб життя, формування активної життєвої позиції; - розвиток кращих моральних людських якостей та відносин; - підготовка підлітків до служби у лавах армії, до навчання у вищих навчальних закладах військового типу; - екологічне виховання, виховання свідомого ставлення до природи нашої країни. [1]

Дитячо-юнацький туризм і краєзнавство у Кам'янці-Подільську є одним із ефективних напрямів позашкільної освіти. Безумовно, це цікаві для учнівської молоді форми роботи: туристські подорожі, експедиції, екскурсії, конкурси, змагання, участь у яких дає унікальну можливість на власні очі побачити красу рідної землі; пізнати її історію, фізично та морально загартуватись. Дитячий туризм у Кам'янці-Подільську має свої досягнення, особливості та власну історію.

За рішенням виконкому Кам'янця-Подільського 1 жовтня 1993 була створена станція юних туристів, спочатку існувала при центрі дитячої творчості, яку очолив перший директор Загоруйко Юрій Михайлович. З 1 вересня 1994 року і по сьогодні директором є - Атаманюк Тетяна Петрівна.

На станції працює 19 гуртків початкового рівня навчання за напрямками: "Юні туристи", "Скелелазіння", "Історики-краєзнавці", "Туристи-краєзнавці", "Географи-краєзнавці", "Пішохідного туризму", 4 гуртка середнього рівня

навчання за напрямками: "Пішохідного туризму", "Гірського туризму", "Туристської пісні", та 2 гуртка вищого рівня навчання: "Спортивного туризму" та "Юні судді змагань". [4]

З 2002 року проводиться «Шкільна туріада», в якій беруть участь навчальні заклади міста. Мета туріади: широке залучення учнівської молоді до активного туризму, поліпшення змісту туристсько краєзнавчої роботи в школах, виявлення та розповсюдження кращого досвіду.

Основними у роботі туристично-спортивних відділів центрів дитячо-юнацького туризму та станцій юних туристів є спортивний туризм який розвивається у двох напрямках: маршрутний туризм (проходження маршрутів з пішохідного, лижного, гірського, водного, велосипедного та спелеотуризму) та змагальний. Змагальний туризм передбачає участь у змаганнях з туристсько-спортивного багатоборства. [3]

Найкраще здібності дитини проявляються на змаганнях. Тому було роблено і впроваджено в практику цикл змагань з поступовим ростом складності. Особиста смуга перешкод «Зимових стартів» дає можливість кожній дитині проявитись як спортсмену вже після півроку занять. Змагання проводяться в спортивному залі. В квітні на традиційних змаганнях гуртківців, в залежності від підготовки, діти можуть виступати на дистанції першого класу, або особистої смуги перешкод. Наступний етап - змагання «Майстер клас» - це командна смуга перешкод II класу, яка проводиться в жовтні. І на весну другого року навчання гуртківці, як мінімум, можуть мати другий спортивний розряд і брати участь у змаганнях III класу - обласні змагання.

Поряд з тим стрімкі скелі каньйону річки Смотрич дозволяють проводити міжобласні змагання IV класу «Кам'янецькі Скелі», які свого часу були одним з етапів Кубка України.

Під керівництвом кваліфікованих фахівців вихованці СЮТур не раз ставали переможцями обласних змагань та переможцями Кубка України зі спортивного туризму у 2005 р., Чемпіонами України 1996,1998, 2005 роках. [2]

Краєзнавча експедиція «Вивчення оборонних споруд різних часів» у 2015 році посіла III місце на Всеукраїнському етапі конкурсу краєзнавчих експедицій учнівської молоді «Мій рідний край».

Не одноразово спортсмени міста представляли збірну команду області на Чемпіонатах України зі спелеологічного туризму різних категорій складності, серед учнівської молоді, де посідали призові місця у 2008, 2012, 2017,2018, 2019, 2020 роках.

Також хочеться відзначити, досягнення юних кам'янчан з пішого туризму 2017 році, з водного туризму у 2017, 2019, 2020 роках, де спортсмени завоювали срібні медалі на Чемпіонатах України з туристсько-спортивних походів серед учнівської молоді.

Участь у багатьох змаганнях дозволяє вихованцям виконувати масові розряди та звання. Загалом за роки функціонування станції юних туристів було присвоєно 56-ти особам I дорослий розряд, 33-м особам звання КМСУ та 7-ми випускникам «Майстра спорту України». Ващуку Дмитру Петровичу присвоєно звання спортивного судді міжнародної категорії.

У 2018 році вихованці виграли обласні змагання «Кубок області з велосипедного туризму» та представляли область на Чемпіонаті України. На кращу експедицію з активним способом пересування «Мій рідний край» «Діяльність ОУН-УПА на Кам'янецьчині» та посіли III місце. [5]

Проаналізувавши кількісний склад педагогів та учнів СЮТур ми відзначили, що з кожним роком на станції юних туристів спостерігається відтік спортивних кадрів які забезпечують навчально-тренувальний процес у сфері дитячого туризму та зменшення кількості учнів у групах. (табл.1).

#### **Кількісний склад СЮТур у м. Кам'янець-Подільський**

Рік	кількість педагогів	кількість груп	Кількість учнів
2008	21	31	438
2015	16	28	417
2021	13	31	356

*Джерело: розроблено авторами на основі доповідей директора СЮТур м. Кам'янець Подільський*

В Кам'янці-Подільському функціонує міський осередок Федерації спортивного туризму України, члени якого приймають активну участь у проведенні Чемпіонатів та Кубків України зі спортивного туризму. З них: 1- спортивний суддя міжнародної категорії; 3- суддів національної категорії; 7- суддів першої категорії.

У 2012 та 2017 роках кам'янчанами проведено Чемпіонат України зі спортивного туризму - пішохідний туризм, 2018 році Кубок України зі спортивного туризму - велосипедний туризм. У 2022 році запланований Чемпіонат України зі спортивного туризму - пішохідний туризм.

**Висновок:** Результати та успіхи команд залежать від кваліфікації тренерів зі спортивного туризму, рівня матеріального забезпечення, розвитку дитячо-юнацького туризму в регіоні. З кожним роком спостерігається відтік спортивних кадрів, зменшення фінансування матеріальної бази та відсутності кваліфікованих кадрів у сфері дитячого туризму і як наслідок зменшення кількості дітей у групах на що потрібно звернути особливу увагу.

**Список літератури:**

1. Колотуха О.В. Дитячо-юнацький туризм в Україні як територіальна соціально економічна система: проблеми та перспективи розвитку: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. геогр. наук: 11.00.02 / О.В. Колотуха; Інст географії НАН України. — К., 2005. — 20 с.

2. Позашкільна освіта: історичні поступи та здобутки: Зб. матеріалів Всеукраїнської педагогічної конференції, Київ, 2–3 грудня 2008 р. / За заг. ред. доктора педагогічних наук Вербицького В. В. — К.: АБЕРС, 2008. — 308 с.

3. Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції «Теоретичні і прикладні напрямки розвитку туризму та рекреації в регіонах України», присвяченої 90-річчю дитячо-юнацького туризму в Україні // Збірник наукових праць. — Київ - Кропивницький. — ЛА НАУ, 2020. 383 с.

4. Персональний сайт К-П СЮТур - Кам'янець-Подільська міська Станція туристів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://kpsytur.ucoz.ua/index/kam\\_janec\\_podilska\\_stancija\\_junik\\_h\\_turistiv/0-5](https://kpsytur.ucoz.ua/index/kam_janec_podilska_stancija_junik_h_turistiv/0-5)

**Боднар Я.Б.** <https://orcid.org/0000-0001-7863-6613>

## **ОСОБЛИВОСТІ ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНИХ ЗАХОДІВ В ГАЛИЦЬКОМУ КРАЇ КІНЦЯ ХІХ-ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ**

Тернопільський національний педагогічний університет ім.  
Володимира Гнатюка

**Анотація.** У статті йде мова про фізичні вправи, а також природні сили та гігієнічні фактор, які використовували у досліджуваній період для фізичного гарту галицької молоді.

**Ключові слова:** галицька молодь, засоби фізичного виховання, руханка, тілесні вправи, фізичні вправи.

**Summary:** Galician youth, means of physical education, motor skills, physical exercises, physicalThe article deals with physical exercises, as well as natural forces and hygienic factors, which